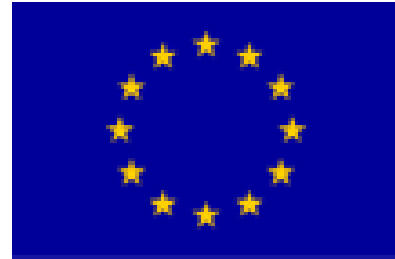

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto
Euroopan sosiaalirahasto

Ohjausosaamista
yhteistyössä

Ohjauksen orientaatiot pähkinäkuoressa

Sanna Vehviläinen
Opinto- ja uraohjauksen professori
Itä-Suomen yliopisto

---

*Ohjaus työotteena ja
vuorovaikutustapana – Kuinka
rakentaa sosiaalisesti kestävää ja
voimaannuttavaa ohjausta?*

Webinaari 1.11.2022

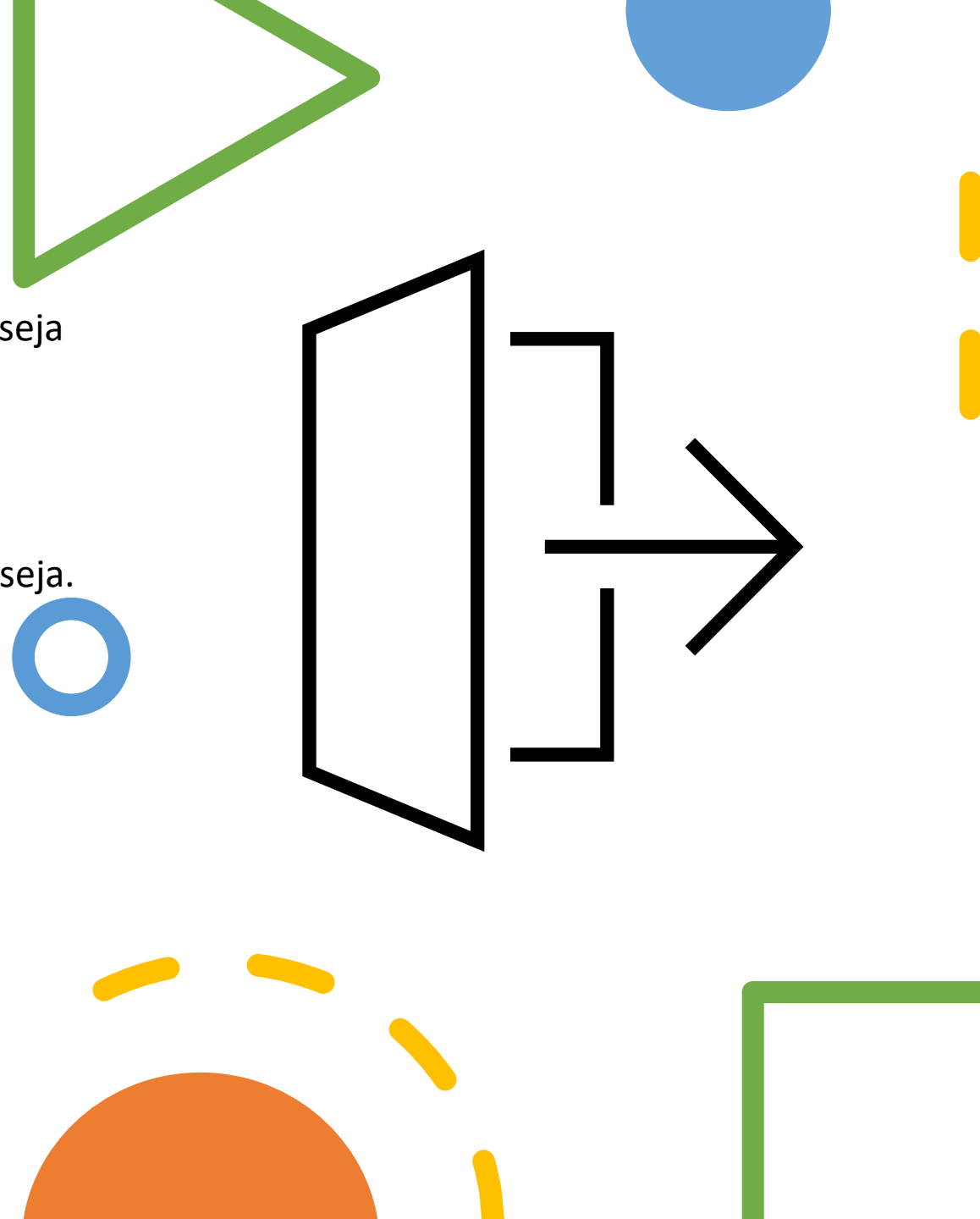
Laaja-alainen ohjauksen malli

Ohjaus on institutionaalista yhteistoimintaa, jossa edistetään ohjattavalle/ohjattaville merkityksellisiä prosesseja siten, että yksilön/ryhmän/yhteisön **toimijuus** vahvistuu.

Prosessit ovat oppimis-, kasvu- työ- ja elämänsuunnitteluprosesseja.

Toimijuus on yhtä aikaa **yksilöllistä ja yhteiskunnallista**: miten ohjattava muovaa omaa elämäänsä ja toimintaansa, miten ohjattava on osallinen yhteisestä, ja miten sosiaaliset rakenteet vaikuttavat ohjattavaan.

(Vehviläinen 2014; 2021; Vehviläinen & Souto 2021)

Ohjaus on institutionaalista – Ohjaus on dialogista ja holistista

- Toinen osapuoli on ammatillisessa tai muuten institutionaalisessa roolissa
- Ohjauksella on rajoja, normeja ja tavoitteita joihin instituution piirissä pyritään
- Ohjaajan ja ohjattavan roolit ovat epäsymmetriset
- Molemmilla on tehtävässään vastuu; ohjaajalla ammatillinen vastuu ja selontekovelvoite

- Ohjaus on keskustelullista ja joustavaa
- Ohjaus tekee tilaa osapuolten persoonille ja viestintätyyleille
- Ohjauksessa voi ottaa huomioon ohjattavan yksilöllisiä tarpeita
- Ohjauksessa kuullaan ohjattavan elämäntilannetta kokonaisvaltaisesti

Vuorovaikutuskäytäntöjen vertailua ammatillisissa kohtaamisissa (Vehviläinen 2014)

Palvelukohtaaminen

- Asiakas tuo ongelman: ammattilainen ratkoo asiakkaan ongelmaa asiantuntijatiedon nojalla
- Ongelmanratkaisuorientaatio

Terapeuttinen kohtaaminen

- asiakas tuo ongelman, ongelmia aletaan yhdessä tutkia jonkin syvemmän problematiikan ilmentymänä
- Tutkiva orientaatio
- Kannatteleva orientaatio

Ohjauksellinen kohtaaminen

- aineksia molemmista edellisistä; ongelmia tulkitaan yhdessä mutta myös etsitään ratkaisuja asiantuntijatiedon avulla
- **Tasapainottelu orientaatioiden välillä**

Ohjausvuorovaikutuksen ydinorientaatiot: ei rooleja vaan toimintaa ja vuorovaikutuksen tekoja

(Vehviläinen 2014)

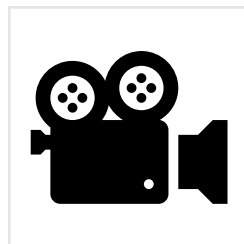

Ongelmanratkaisuorientaatio

Suuntaudutaan ongelmien paikantamiseen ja usein nopeaan ratkaisemiseen, toiminnan esteiden poistamiseen ja uuden toimintatavan tuottamiseen.

Ohjaaja neuvoo, ehdottaa toimintamalleja, antaa palautetta ja ohjeita

**OHJAAJA
ASiantuntijana/tietolähteenä**

Tutkiva orientaatio

Suuntaudutaan asioiden ymmärtämiseen syvemmin, monipuolisemmin

ei oleteta että asia on ilmeinen, pidetään sen tutkimista arvokkaana

Ohjaaja kommentoi, summaa kuulemaansa, tulkitsee ja etsii kytkentöjä tai kokonaiskuvaa

OHJAAJA TULKINTAKUMPPANINA

Kannatteleva orientaatio

Suuntaudutaan siihen, että nähdään “tilanne sellaisena kuin se on”

Havaitaan mitä tapahtuu, mitä “todellisuudessa on”

Välitetään kiinnostusta, myötätuntoa ja keskittymistä

Ohjaaja auttaa keskittymään, olemaan läsnä ja vastaanottaa tunteita

OHJAAJA KOHTAAJANA

Kannattelua on...

- Avata kanava
- Tehdä toisen olo tervetulleeksi
- Rauhoittua

- Auttaa kohdistamaan yhteinen huomio
- Auttaa huomaamaan jokainen vuorollaan
- Auttaa hahmottamaan mitä ohjauksessa tapahtuu

No tervetuloa, istu vaan siihen, otatko sä kahvia? Mukava nähdä, minä olen Sanna. Tavaankin eka kertaa. Tässä voidaan nyt tutustua, kartottaa sun tilannetta ja tarpeita ja saat myös kuvan että mitä tämä uraohjaus on.

Joo, voit kertoa ihan vielä sun tilanteesta, vaikka siinä lomakkeella siitä jotain olikin. Mä tässä kuuntelen rauhassa ja ehkä vähän suttaan vihkoon kynällä, että jää paremmin mieleen. Kerro sää nyt siinä järjestyksessä kun sulle tulee mieleen!

KANNATTELUA ON
MYÖS...

- Reiluus ja vilpittömyys
- Huomata toisen tunnetila ja ”tuunautua” sen mukaan
- Peilaaminen: näen ja kuulen näin, ymmärrätkö oikein?
- Metapuhe:
  - Puhe joka sanallistaa mitä tapahtuu
  - Puhe/ele joka luo järjestystä tilanteeseen
  - Puhe/ele joka auttaa siirtymään tilanteesta tai toiminnosta toiseen

Tutkivaa otetta rakentaa...

- Asiakkaan **kerronta**, se että sille tehdään tilaa
- **Kysymykset** jotka kutsuvat kertomaan lisää, tuomaan esiin taustoja, yksityiskohtia, konkretisointeja
- Kysymykset jotka auttavat asiakasta refleктоimaan eli pohtimaan toimintansa tai ajatustensa perusteita tai ydinasioita
- Kysymykset joiden avulla löytyy uusia parempia työskentelykysymyksiä
- Ohjaajan **peilaus**
- Ohjaajan esittämät **kommentit ja kytkennät**
- **Toisten kerronnan** kuunteleminen

Esimerkki (1) [Uraohjaus/Uraerkopilottiaineisto]

K: minkälainen tota (.) sun mielestä on niinkun oman alan työ mikä ois se semmonen (.) mihin suuntaan sä (.) haluaisit (.) liikkua.

V: hmm. no siis (.) mul on nyt (.) mä oon aika paljon eri näkösiä tämmösiä konsultointiyrityksiä kattonu,

K: [joo?]

V: [et] ympäristöalan eri näkösiä (1.0) öö paikkoja (.) ja tota noin niin (.) ja siis mä oon ihan (.) silleen niinku valmistautunu siihen että (.) et varmaan en pääse heti edes niinkun varsinaiseks työntekijäks et varmaan haluavat mut ensin niinku harjottelijaks ja se on ihan ookoo.

K: mm.

V: et semmost mä oon vähän kattonu.

()

V: ja (.) no sit mä oon vähän niin ku tommosia (.) pikkasen ehkä kurkkinu nyt
semmosta tiedekasvatusjuttuja (.) mut
[ne] ei ku emmä oo kumminkaan

K: [mm.]

V: kasvatustieteit sillee hirveest niinku opiskellu ni ei se ehkä sit oo välttämättä (.) se
ihan (.) ehkä omin. Ja tota

K: mikä sua [siinä kii-]

V: [ja kyllähän nyt] tota-

K: mikä sua kiinnosti siinä tavallaan että (.) et sä oot kuitenkin kattonu sitä
tiedekasvatussuuntaa niin.

V: aa (.) no siis (.) no ku nyt kattoo tätä maailmantilaa ((naurahtaa)) niin tota (.) ja
huomannu tavallaan et kuinka iso merkitys sillä niinku... ((keskustelu jatkuu))

KIINNOSTUKSEN
TARKASTELUUN
PYSÄHTYMINEN

Esimerkki (2) [Uraohjaus/pikkupilotti]

OH: tota mut sit tossa aikasemmin sä sanoit siitä et mikä siltä kakkoskerralta oli jääny mieleen niin olikse joku semmonen kun me lähettiin mieltii et missä sul on niinku hyvä työs-työskennellä tai toimia vai mi-

OP: mmm

OH: mi-mikä se oli toi sä puhuit toiminnan vapaudesta tai toimijuudest tai jostain

OP: niin tai siis se oli siis justiinsa se semmonen että just että että missä niinku ikään ku siihen tuli se semmonen että missä missä on nyt ja missä toivois niinku olevan jotenki ja se

OH: mm

OP: **semmonen paine siitä et pitäs jo päättää ja sitte**

OH: ai niin se joo

((parin rivin poisto, kertaillaan että "sehän se oli"))

OH: ...joo niin niin ku sä silloin sanoit että et- mä kysyin että kenen kaa sä oot jutellu tästä ja sit sä sanoit et

OP: mm

KERRATAAN
ED. KERRAN
YDINTEEMO-
JA

OH: en oikeestaan kenenkään koska se on noloo kun ei oo

OP: mm

OH: et pitäs olla jo selvillä

OP: mm

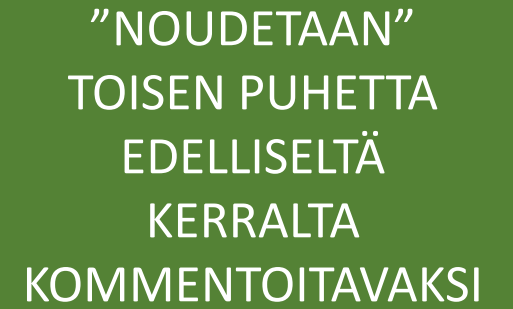
OH: ja sitte muut sanoo että no kylhän sä nyt niinku

OP: mm

OH: tiedät

OP: jep

OH: joo

"NOUDETAAN"
TOISEN PUHETTA
EDELLELTÄ
KERRALTA
KOMMENTOITAVAKSI

OP: ja mä huomaan kyllä että itse asiassa tää niinku kyllä nyt huomaan niinku senkin että ylipäättänsä **tää koko aihe on semmonen niinku jotenkin että semmonen mm vahva että hävettää** ja on semmonen just niinku se paine siit et hetkinen että kyllä kaikki jotenki kaikki niinku- toi on aika hyvin sinänsä muotoiltu että tulee semmonen niinku odotus, et kaikki muut odottaa multa jotain niinkun, tai mä itse projisoin niitten odotukset sitte jotenki ja siitä tulee vaan semmonen et "apua"

OH: mm

OP: et niinku et minkä mä huomaan että itse asiassa sekin **että jotenkin niinku tässäkin on vähä semmonen** et hetkinen että onks tää nyt sitteki kauheen noloo vai pitäskö mun ollaki jotenkin jotenkin

OH: **niin; niin - eli se onkin aika voimakas**

OP: mm-hm

OH: **tunne jos se tulee tähänkin mukaan semmonen**

OP: on mutta siin on se hyvä puoli et mä tiedostan sen olemassaolon

OH: joo joo nii ((keskustelu jatkuu))

TULKINNALLINEN
PEILAUUS

Ongelmanratkaisuotteen keinoja ovat...

- Neuvojen antaminen - *"tällaisten kiinnostusten pohjalta voisit esimerkiksi suuntautua tämän tyyppisiin tehtäviin"*
- Palautteen antaminen – *"tätä kohtaa korjaamalla CV:si kommunikoiisi paremmin"*
- Ongelman muokkaaminen tehtäväksi: *"nääh mitä oot tässä kysynyt niin minä en ehkä pysty niihin vastaamaan mutta sä voisit hyvinkin lähteä näitä selvittämään ja ottaa näistä sellaisia pieniä tiedonhankintapläjäyksiä"*
- Lisäksi usein: Neuvon tai informaation pohjustaminen kysymyksellä: *"Miten sä olet tätä asiaa aiemmin selvittänyt?"*

Summa summarum: Toimijuutta tukeva ohjaus...

...hyödyntää kaikkia orientaatioita joustavasti:

- **Riittävä kannattelevan orientaation käyttö**
mahdollistaa turvallisen ja fokusoidun työskentelyn sekä kuulluksi tulemisen kokemuksen
- **Riittävä tutkivan orientaation käyttö**
mahdollistaa tärkeiden asioiden esille tuomisen, toimijuuden esteiden tunnistamisen ja hyödyllisen työskentelykysymysten löytämisen
- **Riittävä ongelmanratkaisuorientaation käyttö**
auttaa asiakasta löytämään uuden suhteen työskentelyn kohteena olevaan asiaan ja harjoittelemaan uusia toimintatapoja sen suhteen

KIITOS!

Lähteet

Vehviläinen, S. 2021. Orientations and dilemmas of Guidance. An attempt at synthesis. *Journal of Counsellogy* 2021, vol 10: 293-308

Vehviläinen, S. & Souto, A-M. (2021) How does career guidance at schools encounter migrant young people? - Interactional practices that hinder socially just guidance. *International Journal for Educational and Vocational Guidance* .

Vehviläinen, S. (2020). Ohjauksen orientaatiot ja dilemmat. Teoksessa O-P. Salo (toim.) *Teoriaa ja työkaluja ohjatun harjoittelun kehittämiseen*. ENorssi.

Vehviläinen, S. (2020). Miksi ohjataan? Ohjauksen vaikutukset ja oikeutus. Teoksessa Merja Määttä & Anne-Mari souto (toim) *Tutkittu ja tulkittu Ohjaamo*. Nuorisotutkimusseura.

Vehviläinen, S. 2014. Ohjaustyön opas. Yhteistyössä kohti toimijuutta. Gaudeamus